

Tako bi eto u Sarajevu konačno bio pronaden »pravi put«, »novi Put, koji jedini vodi napretku i sreći!« Ne gledeći na ovu samosvjesnu auto-kritičku opasku, valja konstatirati, da put, kojim g. Vidović misli dovesti naš narod k potpunom napretku i sreći nipošto nije ni novi, ni pravi.

Nije novi put, jer je pokret za etičkom kulturom u ovom istom smislu, kako ga propagira g. Vidović, u historiji filozofije prošao svoj put kulminacije. Prvo je društvo za etičku kulturu osnovao Felix Adler u New-Yorku g. 1876. U Njemačku je ušao ovaj pokret god. 1892. Predsjednikom prvog takovog društva u Njemačkoj bio je Dr. Wilhelm Förster, otac današnjeg uvaženog pedagoga. Za raširenje etičkog pokreta osobito se trudio profesor G. Gizycki. Osim njih su poznati još kao pristaše ovog pokreta za moral bez religije profesori Fr. Jodl, Theod. Ziegler, Al. Richl i Fr. Paulsen.

Nije ovo ni pravi put. Principijelno je jedno antropocentrično mjerilo za ćudorednu autonomiju neodrživo. Ono postaje nužno subjektivistično, pa se mora, htjelo ne htjelo, da prilagođuje strujama i duhu vremena. A ćudoredna norma mora da je objektivno i vrijedna i istinita.

Praktički je takova etika pokazala svoju neodrživost baš ondje, gdje je po principima etičkih društava najviše provadana — u Francuskoj.

Kolikogod se dakle ukazivao simpatičnim ovaj pokret, u koliko naglasuje ljubav, istinu, etički osjećaj i pravednost u socijalnom životu, toliko je nužno u interesu istine, da se prikaže njegovo pravo lice; njegov cilj, osnovica i metoda rada. Kad se sve to uoči ispravno ne može se ni ovom pokretu, što iz Sarajeva probija, prореći druga sudbina, nego ona, što ju je nastojanje s istim tendencijama i istim metodama doživjelo kod drugih naroda.

Dr. A. Živković.

Kongres za proučavanje istočnog bogoslovlja.

Održan je u Ljubljani od 12. do 16. srpnja t. g. s vidnim, velikim uspjehom. Zamisao je, zapravo zaključak stvoren na posljednjem (IV.) velehradskom sastanku, da se u različnim mjestima među pojedinim slavenskim katoličkim narodima upriličuju sastanci takovog stila, na kojima će se crpsti pozitivna praktična korist za rad oko ujedinjenja istočne i zapadne Crkve. Prva je bila Ljubljana, koja je ovu časnu zadaću riješila na potpuno zadovoljstvo.

Šta više: iz zasnovanog skromnog sastanka za informaciju i studij pitanja iz istočnog bogoslovlja, razvio se jedan gotovo internacionalni kongres u formi onih na Velehradu. Tako je malo imala da trpi prvobitna misao. Morat će se kod drugih sastanaka s istom

svrhom, što ju je imao ljubljanski ovogodišnji, nastojati izbjeći ekstenzitet za cijenu intenziteta.

Morat ćemo nešto omediti i broj predavača i trajanje referata za volju žive izmjene misli i živog sudjelovanja svih prisutnih. To ćemo mi Hrvati i Slovenci, s gdje kojim gostom izvana, lako postići. Ne ćemo naprama vanjskom svijetu učiniti tako velikog dojma, ali ćemo stvar, kojoj je javnost i onako prilično priklona, snažno unaprijediti. Takav tip radnih sastanaka mora nam donijeti budućnost. Oni će se moći i bez većeg materijalnog troška i češće opetovati za korist stvari ovakovog zamašaja, kakova je problem sjedinjenja Crkvi.

A što nas još naročito mora da potiče za ovakovim tipom znanstvenih zborova jest činjenica našeg najužeg kontakta s pravoslavnim Srbima. Nama je ozbiljno do toga, da laganim pripravljanjem i solidnim studijem zahvatimo zajednički u posao. Nama nije dosta da nas profesori beogradskog bogoslovnog pravoslavnog fakulteta počaste svojim posjetom, a inače da budu samo nijemi posmatrači. Razumijemo, da je sada još tako moglo, pa možda i moralo biti. Ali u buduće moramo naći neki zajednički stav u ovom pitanju, kad i jedni i drugi imamo iskrenu želju, da k jednom cilju dodemo. Taj će zajednički stav ili osnovicu biti moguće naći samo na sastancima ovakovog tipa, kakav ovo spominjem. Na zboru s ovako širokim dimenzijama, kao što je bio i ovaj naš u Ljubljani, ne mogu oni sudjelovati iz raznih razloga.

No možda imamo još i prečih briga. To je djelovanje Apostolata Sv. Cirila i Metoda. Ovaj je sastanak bio zajedničko djelo Slovenaca i Hrvata. Naglasujemo to naročito radi nekih glasova, koji čini se, da ga ne prosuduju bez predrasuda ili ličnih motiva. Tako bi isto valjalo, da se i djelovanja Apostolata, kako slovenskog tako i hrvatskog međusobno potpomažu. Našlo bi se mnogo točaka, gdje bi se ovaj međusobni uspješni kontakt očitovao. A širenjem se Apostolata budi opći interes i poznavanje naših ciljeva u narodu. Diže se pouzdanje u molitvu i učvršćuje vjera u milost božju. Poziva se i budi narod, da radi saglasno sa željom Kristovom i s nastojanjem Crkve njegove. Tendencija je Apostolata toliko simpatična, da će se odziv u narodu naći nedvojbeno u još jačim dimenzijama, nego što je do sada bio. U tu je svrhu tek potrebno apostolske požrtvovnosti sa strane kera.

Hrvatski će biskupi ovu stvar najradosnije poduprijeti, a zagrebački će centralni odbor Apostolata razviti potrebnu akciju.

★

O tačkama dnevnog reda kongresa za proučavanje istočnog bogoslovlja u Ljubljani donijeli su hrvatski listovi (cfr. Katolički List: br. 29, 30, 31, god. 1925.) tačne izvještaje. Navodim ovdje samo imena predavača i teme predavanja:

Th. Spačil S. I.: O udovima Crkve.

M. d'Herbigny S. I.: O mističnom tijelu Kristovu.

Dr Fran Grivec: O jedinstvu Crkve.

O. Janin: Sadašnje stanje istočnih Crkvi i obreda.

O. Salaville: Štovanje presv. Euharistije na istoku.

Dr J. Kalaj: O grčko-slavenskoj liturgiji.

M. Viller S. I.: Monaški život u istočnoj Crkvi do 9. vijeka.

Dr I. Višošević: Današnje stanje monaške discipline kod Slavena grčko-kat. obreda.

Msgr. Margotti: Odnos Kodeksa prema grkt. crkvenom pravu.

Osim ovih znanstvenih referata na latinskom jeziku, slijedili su izvještaji i predavanja na slovenskom i hrvatskom jeziku za šire slojeve.

P. Stj. Sakač S. I.: Znanstvene osnove crkvenog jedinstva.

Dr Debevec: Vjerska ideja u srpskom narodnom pjesništvu.

Dr D. Njarađi: Euharistija i crkveno jedinstvo.

O. R. Rogošić: Današnje stanje pravoslavne Crkve.

Dr Snoj i Dr Oberški: O Apostolatu sv. Ćirila i Metoda.

Program doista sjajan i uspješno izveden. Predavanja izradena s mnogo pomnje i dubokog shvaćanja. Predsjednik je kongresa Dr Grivec izričito naglasio strogo zatvoreni, stručno znanstveni karakter njegov. Nikakove propagande, ozbiljna informativna akcija! Taj je svoj karakter kongres i očuvao, pa je on sebi postavljenu svrhu tako postigao.

Dr A. Živković.

† Dr. Josip Pazman.

U 62. godini života preminuo je 5. XII. 1925. župnik župe sv. Petra u Zagrebu Msgr. Dr Josip Pazman. Pokojnik je bio u socijalnom i političkom životu Hrvatske uvažena ličnost. Vrijedan radnik, karakteran muž, uzoran svećenik.

Kao profesor moralnog bogoslovlja službovao je na našem sveučilištu od god. 1894. do 1919. Te je godine iz političkih razloga stavljen u stanje mira.

Dr Josip Pazman je velikim marom uređivao »Bogoslovsku Smotru« s prof. Dr. Franom Barcem od njezinog postanka (god. 1910.) do konca prvog perioda njezinog života (god. 1919.). U godini njegovog umirovljenja izašla su samo 2 broja, X. godišta. Poslije toga »Bogoslovska Smotra« prestaje izlaziti kroz 3 godine.

Kao urednik »B. S.« napisao je vrijedni pokojnik gotovo u svakomu broju cio niz recenzija i bilježaka iz moralnog bogoslovlja. Pojedina godišta donose i rasprave iz njegovog pera. Spominjemo